

Олена ВОЛИНСЬКА,
мистецтвознавець

АВТОРСЬКА МИСТЕЦЬКА ШКОЛА ДЕНИСА ІВАНЦЕВА

О. Волинська. Авторська мистецька школа Дениса Іванцева.

У статті аналізується творчість талановитого живописця Дениса Іванцева (1910–2003), яскравого представника плеяди українських художників — вихованців Краківської академії мистецтва, який створив свою унікальну мистецьку школу на Прикарпатті.

Ключові слова: живопис, академія, краєвид, перспектива, світлотінь, пропорція.

Е. Вольнская. Авторская художественная школа Дениса Иванцева.

В статье анализируется творчество талантливого живописца Дениса Иванцева (1910–2003), яркого представителя плеяды украинских художников — воспитанников Краковской академии художеств, создавшего уникальную художественную школу на Прикарпатье.

Ключевые слова: живопись, академия, пейзаж, перспектива, светотень, пропорция.

O. Volynska. Authorial artistic school of Denys Ivantsev.

The article analyses the creativity of a talented painter Denys Ivantsev (1910–2003), a bright representative of pleiad of the Ukrainian artists — pupils of the Krakow academy of art, who created the unique artistic school in Prykarpattya.

Keywords: painting, academy, landscape, prospect, chiaroscuro, proportion.

Реформування сучасної художньої освіти України неможливе без врахування історико-педагогічної спадщини авторських мистецьких шкіл Галичини першої половини ХХ ст. У контексті цієї проблеми потребує вивчення педагогічна спадщина галицького митця Д. Іванцева. Творчій діяльності художника присвячено книгу М. Аронця «Денис-Лев Іванцев. Життя і творчість» [1]. Проте мистецтвознавчий аспект порушеної проблеми не охопив педагогічну діяльність Д. Іванцева, творча спадщина якого сприяла розвитку загальної та професійної художньої освіти регіону. Завдання статті — проаналізувати авторську мистецьку школу Д. Іванцева.

Д. Іванцев (1910–2003), уродженець с. Делеви Товмацького повіту Станіславівського воєводства, з раннього дитинства малював усе, що його оточувало. Перевагу надавав зображенню навколишньої мальовничої природи на березі Дністра. Творчій діяльності Д. Іванцева сприяло родинне мистецьке виховання і художнє навчання у школі с. Делеви та гімназії неокласичного типу в Товмачі, де було відзначено його «надзвичайну любов до рисунку». Мати підтримувала творчу діяльність талановитого сина, «купила ...полотна і шість фарбок — почав природу писати з натури, придбав посібник з рисунка — студіював легко і залюбки» [2]. По закінченні гімназії Д. Іванцев вступив на відділ малярства Краківської академії мистецтв (1930), хоча батько наполягав на подальшій теологічній освіті сина, стверджуючи: «Роби, як знаєш, але й знай, що з малярки не проживеш...».

Вищу художню освіту тогочасна талановита галицька молодь здобувала у Берлінській, Віденській, Краківській, Мюнхенській, Паризькій, Петербурзькій, Римській академіях мистецтв [3]. Д. Іванцев згадував: «Немов би журавлі у вирій відлітали колись наші молоді люди на чужину, щоби тільки здобути освіту, здобути знання для кращого життя, для свого і нашого щастя і долі...» [4]. Д. Горняткевич у дослідженні «Українці в Краківській академії мистецтв» стверджував, що в період 1873–1931 рр. у Краківській академії мистецтв навчалося 110 українців [5]. Серед них — Д. Іванцев, О. Курилас, О. Новаківський, І. Северин, Р. Сельський, О. Сорохтей, І. Труш та ін.

Учителями Д. Іванцева були відомі професори: К. Дуниковський (викладач скульптури, видатний монументаліст), В. Яроцький, К. Сіхульський (викладачі рисунка), С. Філіпкевич (викладач малярства). Молодий художник навчався малюванню краєвидів у професора С. Камоцького, графіки — у професора Я. Войнарського, різьби — у професора К. Лячки,

кераміки — у професора В. Трибушного. Талановитого студента відзначили нагородою за створені керамічні вироби [6]. На третьому курсі Д. Іванцев навчався у майстерні професора Ф. Павтша, який звертався у своїй творчості до народної тематики (гуцульського весілля, карпатських краєвидів, полювання в горах тощо). Варто наголосити, що педагог Ф. Павтш був спольщеним німцем, батько якого працював лісничим на Прикарпатті. Тому педагог, побачивши Дениса у вишиванці, погодився взяти його учнем своєї майстерні [7]. Краківська академія мистецтв характеризувалася ґрунтовним вивченням малярства та графіки (мідьориту, деревориту, квасориту тощо).

Творчу діяльність Д. Іванцева можемо поділити на два періоди: краківський, прикарпатський. З кінця 1930-х рр. розпочався прикарпатський період у творчості художника [8]. Упродовж 1934–1938 рр. Д. Іванцев створив цикл мальовничих краєвидів с. Делеви, берегів Дністра: «Печера», «Золота осінь», «Краєвид», «Останній сніг», «Церква у Делевій» тощо; графічні роботи «Рибалка» (1934 р.; мідьорит), «Коні» (1935 р.; дереворит).

Талановитий юнаку у 1935 р. з відмінними результатами і званням «мистець-маляр» закінчив Краківську академію мистецтв. Проте Д. Іванцева цікавила художня педагогіка, у 1936 р. він склав в академії мистецтв педагогічні екзамени. У 1936 р. він вступив до Варшавського державного інституту практичних занять, який закінчив 1937 р. за спеціальністю вчитель рисунків і ручних робіт у середніх та спеціальних школах, учительських семінаріях. Митець згадував: «У Кракові ...проживало багато українців і разом із студентами утворювало ...велику колонію. Українці у Кракові мали ...свої установи і товариства, що були філіями Львівських центральних установ і товариств «Просвіта», «Дністер», «Рідна школа» [9].

Навчаючись у Кракові, Д. Іванцев підтримував зв'язки з Асоціацією Незалежних Українських Митців (АНУМ), що діяла у Львові. На той час АНУМ налічувала двадцять дев'ять відомих художників, серед яких були В. Гаврилук, О. Кульчицька, Р. Сельський, О. Сорохтей та ін. Д. Іванцев взяв участь у двох виставках АНУМ разом з художниками краківського гуртка «Зарево».

Плідною була художньо-громадська діяльність молодого митця. Скажімо, у Кракові за сприяння Б. Лепкого та скульптора Н. Кисілевського заснували мистецький гурток «Зарево», який очолював Д. Іванцев (до 1936 р.). Через усе своє життя Д. Іванцев проніс найкращі спогади про Б. Лепкого. Він згадував: «Уперше я пізнав його в 1931 р., коли він у «Просвіті» виголошував лекцію з літератури... Відчувалось відразу, що це глибоко ерудований викладач, людина широких горизонтів і високої культури». Б. Лепкий цінував і любив українське мистецтво. У його помешканні зберігалось багато картин національної тематики. Д. Іванцев розповідав: «Б. Лепкий допоміг нам організувати український мистецький гурток «Зарево». Членами гуртка були не тільки студенти академії мистецтв, а й студенти інших мистецьких та приватних шкіл Кракова. Професор Б. Лепкий, будучи почесним головою гуртка «Зарево», сприяв творчій діяльності зарічан, влаштуванню мистецьких виставок [10]. Д. Іванцев згадував: «На шостій виставці АНУМ у Львові 16.XII.1934 р. — 14.I.1935 р. ми виступали успішно ...в складі восьми митців». Виставка мала великий успіх; «групою молодих» було репрезентовано 65 творів малярства, графіки та скульптури.

У вересні — листопаді 1935 р. за участю зарічан на честь Митрополита Андрея Шептицького організували у Львівському національному музеї «Ретроспективну виставу українського мистецтва за останні ХХХ літ». Виставка, що проходила під гаслом «Митці Митрополиту Андрею», мала великий успіх. До складу організаційного комітету виставки були залучені провідні діячі краю: М. Андрієнко, О. Архипенко, С. Гординський, Д. Горняткевич, Д. Іванцев, О. Кульчицька, О. Курилас, О. Новаківський, І. Свенціцький. На «Ретроспективну виставу українського мистецтва за останні ХХХ літ» Д. Іванцев подав три олійні картини і один офорт [11].

Шістдесятилітньому ювілею Б. Лепкого було присвячено вернісажну виставку робіт молодих художників та учнів Краківської академії мистецтв у приміщенні «Просвіти» (20.11.1932 р.; Краків). На виставці експонували ранні малюнки Б. Лепкого, цінні твори Д. Горняткевича; роботи студентів Краківської академії мистецтв (Гарасовської, Зорія, Іванцева, Кмітя, Наконечного), різьбу скульптора Н. Кисілевського та ін.

По закінченні Варшавського інституту практичних занять (1937) Д. Іванцев отримав диплом учителя малювання і був направлений на роботу до гімназії м. Ярослава під Перемишлем. Згодом молодий митець переїхав до Львова, де займався малярською діяльністю; захоплювався теорією мистецтва — статизмом, обґрунтовуючи автономність

образотворчого мистецтва. Свої роздуми щодо цього мистецького напрямку він виклав у статті «Статизм. (За автономність образотворчого мистецтва)», де розкрив сутність образотворчого мистецтва; гармонійну єдність (реального, абстрактного); визначив підґрунтя абстрактного мистецтва. Молодий художник стверджував, що «мистецтво як завершення культури має координувати всі галузі знання, всі наші досягнення в своєрідній абстрактній формі», а «...в картині абстрактного характеру можна замкнути цілі епохи, усі життєво творчі процеси, цілий необмежений космос» [12]. Він називав мистецтво рушійною силою у процесі формування людини, її почуттів; вважав красу, гармонію, питому гармонійність твору основою будь-якого мистецтва.

Творчим кредом талановитого митця були слова відомого художника О. Архипенка «Мистецтво не є те, що ми бачимо, — тільки те, що ми маємо в нас самих». Д. Іванцев радив митцям «...заглибитись у надра своєї історії, своєї культури, переосмислити знайдене і побачене та й працювати — творити! Адже в нас є прекрасне народне мистецтво (абстракція, примітив), є галицька ікона, є іконопис і графіка Ковжуна, Осінчука, базована на візантиці та європейських досягненнях, є Бойчук, Новаківський, Труш, Кравченко, Гординський, Марта і Роман Сельські, Дольницька і Лятуринська, є Архипенко, Грищенко!» [13].

З 1939 р. Д. Іванцев працював на посаді вчителя в рідному селі, за що його звільнили як сина «служителя релігійного культу». Згодом художник-педагог влаштувався методистом у Будинку народної творчості (м. Станіслав), де з Я. Лукавецьким організував першу обласну виставку творів образотворчого та народного мистецтва Станіславщини. Молодий художник брав участь у виставках «Спілки праці українських образотворчих мистців» (новоствореної української організації Львова).

Найповніше художньо-педагогічна діяльність Д. Іванцева розкрилася на посаді вчителя початкової, п'ятирічної, семирічної, а потім восьмирічної сільської школи с. Делеви. Міцні та ґрунтовні знання, здобуті Д. Іванцевим у школі с. Делеви, гімназії неокласичного типу в Товмачі, Краківській академії мистецтв, Варшавському інституті практичних занять, дозволяли на високому рівні викладати рисунки (образотворче мистецтво), німецьку мову, географію, біологію, хімію.

Авторська мистецька школа Д. Іванцева розкрита у спогадах учнів, особистих спілкуваннях авторки статті з митцем та родиною, окремих публікаціях художника. Спілкування з митцем дають підстави стверджувати, що Д. Іванцева захоплювала художньо-педагогічна діяльність, робота на посаді вчителя образотворчого мистецтва в молодших класах. Митець вважав, що найголовніше завдання художника-педагога — навчити дітей відчувати і розуміти прекрасне, бачити його в житті та насолоджуватись ним. Тому, на його думку, школа повинна дати учням міцні знання з мистецтва, естетики, літератури. У зв'язку з цим, за словами художника, зростає роль образотворчого мистецтва як унікального предмета, де навчають не лише розуміти та відчувати прекрасне, а й відтворювати побачене на папері, у виробках декоративно-ужиткового мистецтва. Педагог стверджував, що навчати мистецтву потрібно з раннього дитинства, під час викладання образотворчого мистецтва використовувати міжпредметні зв'язки з природознавством, географією, історією рідного краю, історією українського і світового мистецтва. Недаремно Д. Іванцев закликав дітей навчатись у природи, бо розумів, що це виховає в молоді почуття доброти, шанобливе ставлення до довкілля, людей праці, а найголовніше — розвине окомір та здатність відтворювати побачене на папері. Досвідчений художник-педагог розумів, що не всі учні молодших класів можуть правильно зобразити побачене, оскільки їм бракує образотворчого досвіду [14].

На думку Д. Іванцева, вивчення образотворчого мистецтва слід розпочинати з правил перспективного скорочення, застосовуючи принципи науковості, системності, емоційності, наочності. Виклад нового матеріалу на уроках цього вчителя проходив дуже жваво: Д. Іванцев пояснював просто і доступно, наводив яскраві життєві приклади, використовував педагогічний малюнок. Згадував В. Артим (учень Д. Іванцева): «...учитель досконало володів малюнком. За лічені секунди на дошці з'являвся чіткий малюнок — миттєве пояснення щойно вивченого. Це спонукало і заохочувало всіх учнів до роботи, викликало інтерес до самого предмета» [15].

Під час пояснення нової теми уроку художник-педагог використовував принцип від простого — до складного. Спочатку пропонував учням намалювати один предмет простої форми, згодом виконати зображення складнішого предмета. Досвідчений педагог навчав дітей «мислити через лінію» (аналізувати форму предмета); використовувати принцип від загального

до конкретного; тлумачив поняття пропорції у зображенні (співвідношення окремих частин до загального (цілого) і навпаки). Після визначення найголовніших понять образотворчої грамоти вчитель пропонував зобразити групу предметів різної будови. Таким чином Д. Іванцев навчав дітей оволодівати не лише знаннями, а й уміннями і практичними навичками роботи, законами об'ємно-просторового світосприйняття; розуміння явищ перспективи, світлотіні, пропорційного відтворення, зображення на площині. Художник-педагог пропонував завдання для відтворення форми та фактури різних за будовою глечиків та горняток, вивчення правил світлотіньового зображення предметів, повітряної перспективи.

У художньо-педагогічній діяльності Д. Іванцев надавав неабиякого значення урокам композиції. Вважав, що дітям необхідно розтлумачити елементарні поняття побудови орнаментів у квадраті, колі; стрічкового орнаменту з різних елементів у прямокутнику. З цією метою його учні ходили з екскурсіями на мальовничий берег Дністра, милувалися красою та завершеною природних форм, малювали з натури. Вихованці замальовували в альбоми живі квіти (лілеї, лісові дзвіночки, проліски, листя різних порід дерев та ін.), а згодом стилізували реальні форми в декоративні. Надалі стилізовані зображення квітів (листочків) правильно розміщували за законами композиції в різних площинах (квадраті, прямокутнику, колі). Підхід до виконуваного завдання мав суто творчий характер; ставилося завдання графічного (тонального) і малярського (кольорового) вирішення композицій. Художник-педагог пояснював учням закони симетрії, асиметрії, контрастів, теплих та холодних кольорів, ритмів — як чергування різних елементів, що надає композиції чіткості, стрункості і виразності. Д. Іванцев стверджував, що на заняттях з декоративно-ужиткового мистецтва в учнів розвивається добрий естетичний смак, розуміння значення цього жанру мистецтва в побуті. Орнамент розтлумачував як «окрасу виробу» — глечика, тарілки, горнятка. Для порівняння демонстрував вихованцям глечики з різними орнаментами, пояснював особливості гуцульського народного керамічного розпису [16].

Д. Іванцев також навчав на уроках оформительському мистецтву; знайомив учнів з правилами шрифтування; пропонував їм розробити ескізи заголовків стінгазет, книг, плакатів, заставок, кінцівок тощо.

Особливо цікавими були уроки художника-педагога, присвячені малюванню краєвидів. Перед учнями ставилися різні завдання: намалювати навколишню природу у різні пори року; зобразити вулицю, місто, село, річку тощо. Метою кожного уроку було навчитися передавати прекрасне. Після виголошення теми та мети уроку Д. Іванцев обговорював з учнями особливості завдання, використовував власноручно виготовлені наочні таблиці, схеми, репродукції з картин художників, малюнок крейдою на дошці.

Досвідчений педагог практикував екскурсії на природу з метою плерного зображення краєвидів, привчав учнів до виконання замальовок дерев в альбомах, застосовував принцип колективного обговорення та оцінювання. Художник вважав, що вершиною образотворчої грамоти є вміння намалювати постать людини. «Всяке зображення повинно містити динаміку!» — стверджував митець, пояснюючи правила компоновання постаті на аркуші паперу, помічаючи головні лінії побудови. Він також вважав, що уроки мистецтва в школі повинні бути максимально наближеними до життя. Тому практикував виконання ескізів зображень, «робочих рисунків» окремих предметів (полички для книг, етажерки тощо), які згодом виготовляли на уроках ручної праці. Учень В. Артим згадував, що «уроки образотворчого мистецтва у Д. Іванцева були нестандартними. Цим привертати вони до себе навіть «шибеників». До вчителя завжди можна було звернутися за будь-якою порадою, а володів він знаннями усіх наук...» [17]. У художньо-педагогічній діяльності Д. Іванцева неабиякого значення надавалось урокам зображення з натури. Так, вирощені на присадибній шкільній ділянці декоративні гарбузи малювали у класі графічно. Для постановки, як правило, досвідчений учитель підбирав гарбузи неправильної форми. Перед учнями ставив завдання лінійно зобразити предмет, дати чітке світлотіньове вирішення. Художник-педагог практикував аналіз, колективне обговорення та оцінювання виконаних робіт. Такі завдання сприяли розвитку окоміра, оволодінню техніками графічного та малярського мистецтва, поцінуванню краси довкілля, шанобливому ставленню до людей праці, адже ці гарбузи вирощували учні під керівництвом Д. Іванцева.

На уроках образотворчого мистецтва в Делівській восьмирічній школі Д. Іванцев подавав бесіди з історії українського та світового мистецтва. Художник підбирав ілюстративний матеріал із тогочасних часописів («Всесвіт», «Україна» та ін.), а засобами унаочнення навчав

вихованців аналізувати мистецькі твори, розкривати їхній зміст, художній рівень. Його учні добре розумілися на жанрах та видах образотворчого мистецтва [18].

Запам'ятався колишнім учням Д. Іванцева естетичний конкурс «Свято врожаю». Це був позакласний захід, який вимагав концентрації знань з образотворчого та оформительського мистецтва, композиції; виховував в учнів позитивні якості (любов до праці, колективну творчість, дружбу, взаємоповагу тощо). Закінчення конкурсу супроводжували визначенням кращої композиції.

Д. Іванцев надавав увагу педагогічним засадам художньої освіти, — методиці викладання образотворчого мистецтва у середній школі. Результати художньо-педагогічного свого досвіду Д. Іванцев виклав у статті «Як я навчаю дітей малювати».

Тридцять один рік працював Д. Іванцев на посадах учителя, завуча, директора школи с. Делеви. Він згадував: «У школі мого рідного села Делева Товмацького повіту я мав кількох талановитих послідовників, котрі в наших умовах, на жаль, не змогли реалізуватися. За винятком двох, здається. Одному з них, Степанові Жилиякові, пощастило закінчити Київський художній інститут. Він — скульптор... Другий, І. Мазурик, закінчив Варшавську академію мистецтв. Про його дальшу долю мені нічого не відомо» [19].

Навчаючи дітей, художник постійно вдосконалював свій фаховий рівень, працював творчо. Учні часто бачили педагога з етюдником на лоні мальовничої природи. Він створив сотні творів: «Зимовий похід Галицької армії», «Хрещення України», «Гротеско», «Прамати», «Ми», «Чорне і біле», «Володар синіх Карпат», «Мойсей», «Голгофа», «Каменярі», серію наддністрянських краєвидів «Осінь в ярі Дністра», «Літо над Дністром», «Стихія» та ін. Його роботи зберігаються у Львівському національному музеї, Івано-Франківському художньому музеї, у Польщі, приватних колекціях. Художника заслужено оцінила українська діаспора, включивши його ім'я в Енциклопедію Українознавства, що була видана в Парижі — Нью-Йорку 1957 р. За значні досягнення у світовій культурі прикарпатського художника Д. Іванцева нагороджено Кембріджським міжнародним біографічним центром (Англія) титулом «Людина року» (1991–1992).

Насамкінець можна стверджувати, що авторська мистецька школа галицького художника-педагога Д. Іванцева є взірцем для наслідування в сучасній художній освіті України. Розроблена ним система художнього навчання молоді має знайти відображення в сучасних шкільних програмах, у методиці викладання образотворчого мистецтва в загальноосвітніх школах.

Аронєць М. Денис-Лев Іванцев. Життя і творчість: Монографія. — К., 2008. — 160 с.

1. Климчук О. Дизьо Іванцев се рисував... / О. Климчук // Україна. — 1988. — № 19. — С. 12.

2. Гординський С. Мистецька освіта / Енциклопедія Українознавства: словникова частина / За редакцією В. Кубійовича. — Львів: Молоде життя, 1994. — Т. 4. — С. 1544–1556.

3. Іванцев Д. Український Демостен: [рукопис] / Д. Іванцев. — Івано-Франківськ, 1988. — 5 березня. — С. 2.

4. Горняткевич Д. Українці в Краківській академії мистецтв / Д. Горняткевич // Альманах українського студентського життя в Кракові. — Краків: Українська студентська громада, 1931. — С. 37–42.

5. Денис-Лев Іванцев відповідає на питання Юрія Андруховича. Молися і працєю! / Ю. Андрухович // Перевал. — 1993. — № 1. — С. 6.

6. Климчук О. Дизьо Іванцев се рисував... / О. Климчук // Україна. — 1988. — № 19. — С. 12.

7. Грабовецький В. Майстер пензля — Денис Іванцев / В. Грабовецький // Галичина. — 1992. — № 206. — С. 6.

8. Іванцев Д. Український Демостен: [рукопис] / Д. Іванцев. — Івано-Франківськ, 1988. — 5 березня. — С. 12–13.

9. Арсенич П. Богдан Лепкий. Шляхами письменника по Прикарпаттю / Петро Арсенич. — Івано-Франківськ: Нова Зоря, 1997. — С. 24.

10. Денис-Лев Іванцев відповідає на питання Юрія Андруховича. Молися і працєю! / Ю. Андрухович // Перевал. — 1993. — № 1. — С. 8.

11. Іванцев Д. Статизм (за автономність образотворчого мистецтва) / Д. Іванцев // Новий час. — 1994. — № 26 (180). — С. 4.

12. Денис-Лев Іванцев відповідає на питання Юрія Андруховича. Молися і працєю! / Ю. Андрухович // Перевал. — 1993. — № 1. — С. 9.

13. Запис розмови з Денисом Іванцевим 23.02.2000 р.

14. Запис розмови з Василем Артимом (учнем Д. Іванцева) 30.05.2000 р.

15. Запис розмови з Вірою Іванцев-Криховецькою 15.03.2000 р.

16. Запис розмови з Василем Артимом (учнем Д. Іванцева) 30.05.2000 р.

17. Запис розмови з Денисом Іванцевим 11.03.2000 р.

18. Марусик Т. Між вічністю і часом, або як розв'язати проблему квадратури кола / Т. Марусик // Новий час. — 1994. — № 26 (180). — С. 4.

Микола КОЧУБЕЙ,

заслужений художник України

СИМВОЛІЗМ У КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОГО ХУДОЖНЬОГО ПРОЦЕСУ ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ (У ТВОРАХ ЮХИМА МИХАЙЛІВА)

М. Кочубей. Символізм у контексті українського художнього процесу початку ХХ ст. (у творах Юхима Михайліва).

У статті досліджено культурологічну цінність творчого доробку Ю. Михайліва. Проаналізовані художньо-композиційні особливості символів-образів основних творів митця.

Ключові слова: музика, символізм, композиція, рух, простір, час, ритм.

Н. Кочубей. Символізм в контексте украинского художественного процесса начала ХХ в. (в произведениях Юхима Михайлива).

В статье исследовано культурологическую ценность творческого наследия Ю. Михайлива. Проанализированы художественно-композиционные особенности символов-образов основных произведений художника.

Ключевые слова: музыка, символизм, композиция, движение, пространство, время, ритм.

M. Kochubey. Symbolism in the context of the Ukrainian artistic process at the beginning of the 20th century (in the work by Yuhym Mykhailiv).

The article studies the culturological importance of Yuhym Mykhailiv's heritage. It analyses artistic and composition peculiarities of symbolic images of the artist's basic works.

Keywords: music, symbolism, composition, movement, space, time, rhythm.

Символізм, який сформувався на межі ХІХ–ХХ ст. у загальноєвропейський потужний напрям творчості, завоював багатьох прихильників у мистецтві через дуалізм епохи та світосприйняття в українському і світовому соціумі. Він вносив ліричні ноти та чуттєвість зображувальних засобів, збагачуючи форму і пластику, звільняючись від конкретики реалізму та мрійливості романтичних настроїв. Властива йому багатоаспектність прийомів і засобів, інколи з невиразними алегоріями, проте опозиційного до буденності реалістичного мистецтва.

Графік, живописець, поет, громадський діяч, Юхим Михайлів (1885–1935) уособлював унікальний тип художника-символіста, рівнозначного у всіх своїх мистецьких художніх творах. Він поставив своє мистецтво служінню українському народу і культурі.

Народився Юхим Спиридонович Михайлів 15 (за новим стилем 27) жовтня 1885 р. на Херсонщині, у повітовому містечку Олешки. Саме там, в гирлі Дніпра, колись була Олешківська Січ, і нащадком вільного козацького роду вважав себе Ю. Михайлів. З ранніх років фантазія майбутнього художника збагачувалась близькістю до природи цього степового краю. Прийде час, і враження дитинства знайдуть своє відображення у творах майстра.

Вже на початку своєї діяльності Ю. Михайлів відчув всю глибину взаємозв'язків різних сфер художньої творчості. Його звернення до живопису розширили можливості створення у картинах символів сформованих у свідомості образів. У його ранніх творах помітний вплив майстрів, які так чи інак мали відношення до символізму чи були його предтечами: А. Бьоклін, М. Клінгер, О. Редон, П. Боннар, М. Чурльоніс. Художника приваблює їхнє намагання передавати в реальних предметах нерозкриті таємниці світу, тяжіння до музичності і багатозначності образів. Ю. Михайліва захоплює живопис, який тяжіє до виходу за межі безпосередньо зображуваного.

Формування його як художника розпочалося під час навчання в Строганівському художньо-промисловому училищі. Далі вчився під керівництвом видатних російських імпресіоністів В. Серова та С. Коровіна у Московському училищі живопису, скульптури та архітектури.